

Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisstrategia 2030

Tavoitteena on edistää maakunnan yritysten, julkisen ja kolmannen sektorin, toimintaympäristön ja maakunnan henkisen ilmapiirin kansainvälistymistä sekä tätä kautta lisätä EU-erillisohjelmien ja eurooppalaisen alueellisen yhteistyön rahoituksen saantoa

LUONNOS 4.11.2022

Sisällysluettelo

1. KESKI-POHJANMAA JA KANSAINVÄLISYYS

1.1 TILANNEKUVA

1.2 SWOT-ANALYYSI: KANSAINVÄLISTYMISEN MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET

2. KANSAINVÄLISTÄ TOIMINTAA OHJAAVAT LINJAUKSET

2.1 KESKI-POHJANMAAN LIITON PERUSSOPIMUKSEN MUKAISET TEHTÄVÄT

2.2 KESKI-POHJANMAAN LIITON KANSAINVÄLISEN TOIMINNAN LAKISÄÄTEISYYS

2.3 KESKI-POHJANMAAN MAAKUNTASTRATEGIA 2040 JA MAAKUNTAOHJELMA 2022–2025

2.4 KESKI-POHJANMAAN ÄLYKKÄÄN ERIKOISTUMISEN STRATEGIA 2022–2025

2.5 KESKI-POHJANMAAN OSAAMISSTRATEGIA 2025

2.6 KESKI-POHJANMAAN OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN SUUNNITELMA (JTF)

2.7 KESKI-POHJANMAAN ILMASTOTIEKARTTA 2035

2.8 KESKI-POHJANMAAN LIIKENNÄJÄRJESTELMÄSUUNNITELMA

2.9 KESKI-POHJANMAAN MATKAILUSTRATEGIA 2021–2025

3. KESKI-POHJANMAAN KANSAINVÄLISTYMISTAVOITTEET 2030

3.1 STRATEGISET VALINNAT

3.2 ESIMERKKEJÄ TOIMENPITEISTÄ KANSAINVÄLISTYMISEN EDISTÄMISEKSI

4. KUMPPANUUDET JA YHTEISTYÖVERKOSTOT

4.1 ITÄ- JA POHJOIS-SUOMEN MAAKUNTIEN YHTEISTYÖ

4.2 KANSAINVÄLISET YHTEISTYÖVERKOSTOT

4.2.1 Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden verkosto (NSPA)

4.2.2 Merenkurkun neuvosto (EAYY)

4.2.3 European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF)

4.3 HANKEYHTEISTYÖ

5. EU-RAHOITUSMAHDOLLISUUDET KANSAINVÄLISELLE YHTEISTYÖLLE

5.1 EUROOPAN ALUEELLISEN YHTEISTYÖN OHJELMAT

5.2 EU-ERILLISOHJELMAT

6. KANSAINVÄLISTYMISSTRATEGIAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

7. LISÄTIEDON LÄHTEITÄ

1. KESKI-POHJANMAA JA KANSAINVÄLISYYS

Euroopan unionin politiikkalinjauksilla ja unionista tulevalla lainsäädännöllä on suuri vaikutus kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla. Esimerkiksi tavoitteet vihreästä ja digitaalisesta siirtymästä ohjaavat vahvasti EU-rahoituksen kohdentamista. Ylipäänsä globaali toimintaympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset vaikuttavat myös Keski-Pohjanmaan maakuntaan. Muun muassa ilmastonmuutoksen, pandemioiden, talouskriisien ja Euroopan turvallisuusjärjestelmän muutoksen mukanaan tuomat haasteet vaativat kansainvälisen tason yhteistyötä ja toimia.

Kansainvälisyydellä edistetään maakunnan elinvoimaisuutta, ja sillä on tärkeä rooli osana aluekehitystä. Se on läpileikkaava teema niin maakunnan yritystoiminnan ja elinkeinon edistämiseksi, tutkimus- ja innovaatioympäristöjen kehittämisessä kuin saavutettavuudenkin parantamisessa. Kansainvälisyys on Keski-Pohjanmaan maakunnan kilpailukyyn, profiloitumisen sekä kasvun olennainen edellytys. Kansainvälistyminen edistää Keski-Pohjanmaan kestävästä kasvusta, kilpailukykyä globaaleilla markkinoilla sekä osaamisen vahvistamista. Maakunnassamme toimii jo useita kansainvälisiä yrityksiä, mutta tarvitsemme myös lisää investointeja sekä kansainvälisiä osaajia ratkaisemaan työvoimapulaa. Vientiteollisuudella on suuri rooli Keski-Pohjanmaan elinvoimaisuuden edistäjänä. Kansainvälisellä yhteistyöllä on tärkeä merkitys myös tieteen ja tutkimuksen sekä kulttuurin ja taiteen aloilla.

Maakuntien liitot ovat merkittäviä eurooppalaisen yhteyden ylläpitäjiä, ja alueiden älykkään erikoistumisen strategioista vastuussa olevina tahoina ne ovat keskeisiä toimijoita Euroopan komission suuntaan. Lähes kolmasosa EU:n vuosien 2021–2027 budjetista kohdistuu koheesio- eli alue- ja rakennepolitiikkaan, ja komissiossa korostetaan alueiden merkitystä kestävästä kasvusta, työllisyyden ja osaamisen edistämiseksi. Keski-Pohjanmaan maakunta kuuluu EU:n koheesiostrategiassa pohjoisten harvaan asuttujen alueiden suuralueeseen, jonka Suomessa muodostavat Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat. EU:n koheesiostrategiikan tavoitteena on vähentää kehityseroja alueiden välillä ja luoda hyvinvoinnin edellytyksiä muita heikommassa asemassa oleville ihmisille. Koheesiostrategiikalla tavoitellaan nykyistä parempaa taloudellista, sosiaalista ja alueellista tasapainoa Euroopassa. Koheesiostrategiikka on keskeinen Keski-Pohjanmaan maakuntaa kehittävä politiikan osa ja kehittämisen rahoittaja.

Kansainvälisen rahoituksen, verkostojen ja jäsenyyksien tehokkaammalla hyödyntämisellä saamme Keski-Pohjanmaan ääntä paremmin kuuluviin maailmalla. Maakunnan EU-tason edunvalvonnan kannalta verkostojen hyödyntäminen on erinomainen vaikuttamisen väline. Yhteisiin haasteisiin vastaamiseksi Keski-Pohjanmaan liitto osallistuu aktiivisesti erilaisten kansainvälisten verkostojen toimintaan sekä maakuntien väliseen yhteistyöhön kansallisesti ja kansainvälisesti.

1.1 TILANNEKUVA

Keski-Pohjanmaan maakunta on perinteisesti ollut kansainvälisesti suuntautunut alue. Maakunnasta on rohkeasti lähdetty maailmalle tekemään kauppaa, ja merenkäynti ja maatalouden tuotanto ovat toimineet kansainvälisen kaupan pohjana. Toisaalta maakunnan kansainvälistymiseen liittyy myös haasteita: alue on kansainvälisesti huonosti tunnettu ja kansainvälisten osaajien pitäminen alueella on ollut vaikeaa.

Keski-Pohjanmaan maakunnan vahvuuksia ovat vientivetoisuus, rikkaat luonnonvarat, monipuolinen elinkeinorakenne, hyvä logistinen sijainti sekä pienten ja keskisuurten yritysten suuri määrä ja alkutuotanto. Viennin merkitys Keski-Pohjanmaan aluetaloudelle on erittäin merkittävä. Vuonna 2018 vienti

muodosti 71 prosenttia alueen bruttokansantuotteesta. Keski-Pohjanmaalla tavaraviennin arvo vuonna 2021 oli 34 939 euroa/asukas, mikä on Suomen maakunnista korkein lukema.¹

Alueella toimii useita kansainvälisiä suuryrityksiä ja Pohjois-Euroopan suurin epäorgaanisen kemianteollisuuden keskittymä, Kokkola Industrial Park, jossa sijaitsee kemian ja metallien jalostusteollisuuden huippuyrityksiä ja jota pidetään kiertotalouden edelläkävijänä Suomessa ja Euroopassa. Kaustisen seutukunnassa sijaitsevat Euroopan suurimmat tunnetut litiumvarannot. Maakunnassa on käynnistymässä uusi litiumkaivoshanke, jonka tuottamaa raaka-ainetta voidaan jatkojalostaa muun muassa akkukemikaalituotannossa. Lisäksi alueelta löytyy erinomaisia esimerkkejä yhteistyöstä kiertotalouden eri ratkaisujen toteuttamiseksi. Biolaakso on kansainvälisesti vaikuttava kestävän kehityksen osaamiskeskittymä, joka edistää bio- ja mineraalitaloutta digitalisaation ja kiertotalouden avulla. Keski-Pohjanmaalla onkin hyvät mahdollisuudet toimia edelläkävijänä luonnonvara-alaan, bio- ja kiertotalouteen, biokaasuun, uusiutuvaan energiaan ja energian varastointiin sekä akkukemiaan liittyvässä TKI-toiminnassa.

Keski-Pohjanmaan tutkimus- ja innovaatioympäristön keskiössä ovat Kokkolan kampusalueella sijaitsevat TKI-organisaatiot Kokkolan yliopistokeskus Chydenius, Centria-ammattikorkeakoulu, Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä (Kpedu), Luonnonvarakeskus (LUKE) ja Geologian tutkimuskeskus (GTK). Haasteena on TKI-panostusten vähäisyys – sekä yritysten että julkisten toimijoiden TKI-toiminta ja -menot ovat absoluuttisesti ja suhteellisesti mitattuna vähäisiä. TKI-menojen määrää on mahdollista kasvattaa lisäämällä maakunnan toimijoiden osallistumista kansallisesti ja kansainvälisesti kilpaillun TKI-rahoituksen käyttöön. Tavoitteena on nostaa TKI-toiminnan osuus neljään prosenttiin BKT:stä vuoteen 2030 mennessä.

Maakunnan kilpailukyvyyn kannalta on tärkeää varmistaa osaavan työvoiman riittävyys alueen yritysten tarpeisiin ja edistää työperäistä maahanmuuttoa. Työllisyystilanne maakunnassa on hyvä, mutta työvoimapula uhkaa vaikeuttaa yritysten kasvua. Keski-Pohjanmaalla on runsaasti kansainvälisiä opiskelijoita, joiden hyödyntämiseen ja alueella pitämiseen tulee panostaa enemmän. Esimerkiksi Kpedulla on maahanmuuttajaopiskelijoita ja aktiivista kansainvälistä vaihto-opiskelijatoimintaa. Alueella toimivan Centria-ammattikorkeakoulun opiskelijoista noin neljännes on kansainvälisiä opiskelijoita, mutta vain harva työllistyy valmistumisen jälkeen Keski-Pohjanmaalle.

Logistiikan ja toimivien tietoliikenneyhteyksien merkitys maakunnan kilpailukyvyille ja vetovoimalle on ratkaiseva. Keski-Pohjanmaan saavutettavuus muodostuu maakuntakeskus Kokkolassa yhdistyvistä valtateistä, Kokkolan satamasta, Kokkola-Pietarsaaren lentoasemasta sekä maakunnan lävistävästä pääradasta, josta on sähköistetty yhteys satama- ja suurteollisuusalueelle. Kokkolassa sijaitsee Suomen suurin bulk-satama, raideliikenne- ja transitiosatama, maan kolmanneksi suurin yleissatama sekä Euroopan suurin ja Pohjoismaiden ainoa joka sään terminaali. Maakunnan edunvalvonnan keskeisenä tavoitteena kansallisessa ja EU-tason liikennepoliitikassa on Kokkolan sataman liittäminen osaksi eurooppalaista TEN-T-ydinverkkoa, pääradan kehittäminen osana TEN-T-verkkoa, lentoliikenteen ylläpitäminen ja sähköistäminen sekä lentoliikenteen yhteyksien kehittäminen länteen (Helsinki-hub ja suorat yhteydet esimerkiksi Ruotsiin).

Maakunnan kulttuuriperintö on sekä kansallisesti että kansainvälisesti merkittävää. Kulttuuri ja taide ovat keskeinen osa maakunnan identiteettiä ja alueen vetovoimaisuutta. Keski-Pohjanmaalla on huippuosaamista musiikissa, teatterissa sekä kuvataiteissa ja alueen tapahtumatuotanto on vireää. Tärkeä kansainvälinen tunnustus maakunnan kulttuurille on kaustislaisen viulunsoittoperinteen lisääminen Unescon maailman aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon vuonna 2021. Keski-Pohjanmaan kamariorkesteri puolestaan

---

¹ Lähteet: Tulli, Tavaroiden ulkomaankauppa maakunnittain vuonna 2021, <https://tulli.fi/-/tavaroiden-ulkomaankauppa-maakunnittain-vuonna-2021> sekä Timo Aro 2022, <https://twitter.com/timoaro/status/1529844800354140162/photo/1>

kuuluu kansainvälisesti tunnetuimpiin suomalaisorkestereihin. Lisäksi maakunnassa on kansainvälisesti tunnettua elokuvataiteen osaamista.

Keski-Pohjanmaan alueella on toiminut jo yli 30 vuoden ajan arvokasta kansainvälistä nuorisotyötä tekevä Nuorisokeskus Villa Elba. Villa Elba on merkittävä alueellinen toimija nuorisotyön kansainvälistymisessä, alueen kolmannen sektorin kansainvälistymisen edistämässä sekä Keski-Pohjanmaan kotikansainvälistymisen edistämässä. Villa Elban välittämänä kulkee vuosittain noin 100 eurooppalaista vapaaehtoistyöntekijää, jotka tekevät töitä erilaisten paikallisyhteisöjen eteen. Vuosina 2017–2020 Villa Elban kautta tuli alueelle noin 1,2 miljoonaa euroa rahoitusta vapaaehtoistyön, nuorisovaihtojen ja nuorisotyöntekijöiden liikkuvuuteen Erasmus+-ohjelmasta ja Euroopan solidaarisuusjoukoilta. Keski-Pohjanmaan alue oli kansallisesti Uudenmaan jälkeen toiseksi suurin näiden rahoitusten saaja vuosina 2014–2020.

Ukrainan sodan vaikutukset

Keski-Pohjanmaan vientipainotteinen teollisuus on maakunnalle suuri vahvuus, mutta samalla maailmantalouden heilahtelut vaikuttavat yrityksiin ja tuovat epävakautta. Venäjän helmikuussa 2022 käynnistämän hyökkäyssodan seurauksena energian, polttoaineiden ja raaka-aineiden kustannukset ovat nousseet ja komponenttien saatavuus heikentynyt, mikä vaikeuttaa monien eri toimialojen yritysten toimintaa. Kokkolan sataman liikennemäärien kannalta keskeisessä asemassa ollut Venäjältä tullut raaka-aineiden kauttakululiikenne on nyt keskeytetty. Suomen asema Venäjän naapurissa ja yleinen turvallisuuspoliittisen tilanteen muutos saattavat myös vaikuttaa kansainvälisten yritysten halukkuuteen investoida alueelle. Keski-Pohjanmaalla on Suomen huoltovarmuuden kannalta merkittävää alkutuotantoa, jonka toimintaa hinnannousut ja saatavuusongelmat vaikeuttavat. Monet keskipohjalaiset yritykset ovat käyttäneet ukrainalaista työvoimaa eritoten alkutuotannossa, mutta sodan vuoksi työvoiman saatavuus voi muodostua ongelmaksi.

Toisaalta sodan myötä nopeutunut irtaantuminen fossiilisista polttoaineista heijastunee myös Keski-Pohjanmaalle merkittävän akkuteknologian kehittymiseen kasvattaen akkujen kysyntää tulevaisuudessa. Vihreän siirtymän ja uusiutuvien energiamuotojen edistäminen voi tarjota kasvun ja kehittämisen mahdollisuuksia Keski-Pohjanmaalla toimiville yrityksille. Lisäksi Suomen NATO-jäsenyys avaa mahdollisuuksia myös muille kuin sotilaspuolen toimijoille kaksoiskäyttötuohteissa.

1.2 SWOT-ANALYYSI: KANSAINVÄLISTYMISEN MAHDOLLISUUDET JA HAASTEET

Keski-Pohjanmaan kansainvälistyminen edellyttää alueen vahvuuksien voimistamista, heikkouksien poistamista, uusien mahdollisuuksien hyödyntämistä ja potentiaalisten uhkien torjumista. Alla oleva SWOT-analyysi Keski-Pohjanmaan maakunnan vahvuuksista ja heikkouksista sekä mahdollisuuksista ja uhkista kansainvälistymisen näkökulmasta on laadittu yhdessä maakunnan toimijoiden kanssa.

<p style="text-align: center;"><u>Vahvuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pitkät perinteet kansainvälisessä kaupassa • Vahva vientisektori • Logistiset yhteydet (satama, raideliikenne) • Epäorgaaninen kemianteollisuus/akkuteollisuus ja maailmanluokan osaaminen näissä; metallit ja muut luonnonvarat • Alueen kaksikielisyys • Kansainvälisten opiskelijoiden määrä alueella • Alkutuotanto	<p style="text-align: center;"><u>Heikkoudet</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Korkeakoulutettujen vähäinen määrä maakunnassa • Työvoimapula • TKI-panostusten vähäisyys • Maahanmuuttajien ja kv-opiskelijoiden heikko integroiminen • Alueen monikulttuurisuuden alhainen taso • Yritysten tukipalvelut kansainvälistymiseen • Maakunnan huono kansainvälinen tunnettuus, syrjäisyys, pienuus • Monikielisten yritysten vähäisyys; englannin kielen vähäinen käyttö yrityksissä vaikeuttaa kv-osaajien työllistymistä
<p style="text-align: center;"><u>Mahdollisuudet</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Akkuteknologian kysynnän kasvu • Vihreä siirtymä ja uudet uusiutuvan energian ratkaisut • Vetytalouden kasvun mahdollisuudet • Maahanmuuttajien ja kv-opiskelijoiden parempi integrointi ja osaamisen hyödyntäminen (yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö) • Integroituminen ja eriarvoisuuden välttäminen helpompaa pienissä yhteisöissä • Uusiin kansainvälisiin verkostoihin ja kumppanuuksiin liittyminen • Kansainvälisten riskisijoittajien houkuttelu • Puhtaan ruoan ja maidon maakunta • Luontokohteet, turvallisuus • Maakunnan pienuus mahdollistaa ketteryden ja joustavuuden siirtymissä ja murroksissa	<p style="text-align: center;"><u>Uhat</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisaatioiden ja resurssien pienuus haasteena kansainvälisiin projekteihin liittymisessä ja kv-rahoituksen hyödyntämisessä • Kansainvälisen osaamisen ja koordinaation puute • Kansainvälisten investointien kaikkoaminen turvallisuuspoliittisen tilanteen vuoksi • Lentoliikenteen vähentyminen entisestään, huonot lentoyhteydet • Yritysten sukupolvenvaihdoksiin liittyvät haasteet • Asenne kansainvälisyyttä kohtaan; miten tärkeänä kansainvälistymistä pidetään? Pitkäjänteisyyden puute kv-toiminnassa

Vahvuudet

Keski-Pohjanmaan suurimpina vahvuuksina pidetään vahvaa vientisektoria, jota logistiset yhteydet tukevat, sekä maailmanluokan osaamista kemianteollisuudessa ja akkuteollisuudessa. Maakunnan kaksikielisyys on perinteisesti tukenut yhteyksiä Ruotsiin. Keski-Pohjanmaalla on lisäksi suuri määrä kansainvälisiä opiskelijoita, joiden osaamista ja verkostoja tulisi hyödyntää nykyistä enemmän alueen yrityksissä. Alueella on myös vahvaa alkutuotantoa.

Heikkoudet

Maakunnan keskeisinä heikkouksina voidaan pitää TKI-panostusten vähäisyyttä ja kansainvälisten osaajien työllistymisen vaikeuksia. Kansainvälisen ja EU:n tutkimus- ja kehitysrahoituksen hyödyntämistä tulisi lisätä, ja maakunnan TKI-organisaatioita, yrityksiä sekä muita toimijoita kannustaa ja tukea kv-rahoituksen hakemisessa. Työvoimapula ja korkeakoulutettujen vähäinen määrä alueella voivat omalta osaltaan toimia yritysten kasvun ja kansainvälistymisen hidasteina. Ylipäänsä tulee kehittää neuvontaa tukemaan yritysten kansainvälistymistä. Keski-Pohjanmaan haasteita ovat myös maakunnan huono kansainvälinen tunnettuus ja syrjäisyys sekä monikulttuurisuuden arvostuksen alhainen taso.

Mahdollisuudet

Uusista kansainvälistymisen mahdollisuuksista kärkiteemoiksi nousivat Keski-Pohjanmaalle tärkeän akkuteknologian kysynnän kasvu sekä vihreän siirtymän myötä nousevat uusiutuvan energian ratkaisut ja vetytalouden kasvun mahdollisuudet. Keski-Pohjanmaalla on runsaasti muun muassa tuulivoimapotentiaalia, ja uusia tuulivoimaloita rakentuu vauhdilla, mikä hyödyttää maakunnan elinkeinoelämää ja edistää hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista. Pohjanlahden ympärille puolestaan on kehittymässä vetyteollisuuden verkosto, jossa on jo mukana kymmeniä Suomen ja Ruotsin alueella toimivia organisaatioita ja joka tarjoaa mahdollisuuksia myös keskipohjalaisille toimijoille. Uusiin kansainvälisiin verkostoihin ja kumppanuuksiin liittyminen tuo tilaisuuksia jakaa hyviä käytäntöjä ja muodostaa konsortioita esimerkiksi EU-erillisohjelmien rahoitushakuihin. Pohjoismaisen yhteistyön vahvistamiseen ja pohjoismaisiin verkostoihin olisi nykyisessä geopolittisessä tilanteessa järkevää panostaa entistä enemmän.

Investointien osalta yksi mahdollisuus on houkutella kansainvälisiä riskisijoittajia alueelle. Maahanmuuttajien jo olemassa oleva osaaminen tulisi tunnistaa paremmin, ja alueella tarvittavaa osaamista tulisi kehittää esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen avulla. Yritysten ja oppilaitosten välisen yhteistyön vahvistaminen tukee maahanmuuttajien ja kansainvälisten opiskelijoiden kotoutumista ja heidän osaamisensa hyödyntämistä. Lisäksi integroituminen ja eriarvoisuuden välttäminen on helpompaa pienissä yhteisöissä.

Ukrainan sodan ja koronapandemian vaikutukset kansainvälisiin arvo- ja toimitusketjuihin nostattivat keskustelua omavaraisuuden säilyttämisestä (esimerkiksi ruoantuotannossa). Epävakaassa maailmantilanteessa Keski-Pohjanmaan turvallisuutta ja luontokohteita voidaan pitää valttikortteina kansainvälisten yritysten, investointien ja osaajien houkuttelussa alueelle. Maakunnan pienuus mahdollistaa joustavuuden ja ketteryyden erilaisissa siirtymissä ja murroksissa.

Uhat

Yksi keskeinen este kansainvälisiin projekteihin osallistumiselle ja kansainvälisen rahoituksen hyödyntämiselle on Keski-Pohjanmaalla toimivien organisaatioiden ja niiden resurssien pienuus sekä

kansainvälisen osaamisen ja koordinaation puute. Kansainvälisten suurhankkeiden valmistelu vie runsaasti aikaa ja resursseja, jotka ovat poissa organisaation muusta tekemisestä. Pienten toimijoiden voi lisäksi olla vaikeaa seurata eri rahoitusohjelmia ja löytää itselleen sopivia rahoituskanavia.

Uhkiksi tunnistettiin myös kansainvälisten investointien kaikkoaminen turvallisuuspoliittisen tilanteen vuoksi sekä lentoliikenteen huonot yhteydet ja niiden heikentyminen entisestään. Yrityskentällä uhkakuvana nähdään yritysten sukupolvenvaihdosten haasteet, jotka vievät resursseja kasvulta ja kansainvälistymiseltä. Keskustelua herätti myös maakunnan asenneilmapiiri kansainvälisyyttä kohtaan – pitävätkö toimijat kansainvälistymistä ja sen tuomia mahdollisuuksia tärkeinä ja onko niiden kansainvälinen toiminta pitkäjänteistä ja tavoitteellista?

Vaikka Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisen hidasteena on heikkouksia ja uhkakuvia, maakunnalla on myös huomattava määrä vahvuuksia sekä tulevaisuuden mahdollisuuksia, joihin kannattaa tarttua ja joiden toteutumiseen tulee panostaa pitkäjänteisesti. Luvussa 3 tuodaan esiin kansainvälistymisen tavoitteiden ja strategisten valintojen kautta, kuinka Keski-Pohjanmaan maakunnan vahvuuksia voidaan käyttää hyväksi, kuinka heikkoudet poistetaan, kuinka tulevaisuuden mahdollisuuksia hyödynnetään ja kuinka uhkien toteutuminen vältetään.

2. KANSAINVÄLISTÄ TOIMINTAA OHJAAVAT LINJAUKSET

Keski-Pohjanmaan liiton kansainvälistä toimintaa ohjaavat liiton perussopimus sekä aluekehityslainsäädäntö. Kansainvälisyys on läpileikkaava teema kaikessa liiton aluekehittämistoiminnassa, ja tässä luvussa kuvataan, miten eri strategioiden tavoitteet linkittyvät kansainvälistymiseen.

2.1 KESKI-POHJANMAAN LIITON PERUSSOPIMUKSEN MUKAISET TEHTÄVÄT

Aluekehitysviranomaisena Keski-Pohjanmaan liitto on mukana kansainvälisessä alueiden välisessä yhteistyössä ja toteuttaa yhteistä edunajamista eri kokoonpanoissa. Keski-Pohjanmaan liiton perussopimuksen (2019) mukaan liiton tulee toimia Keski-Pohjanmaan maakunnan, sen jäsenkuntien ja asukkaiden eduksi kehittämis-, edunvalvonta-, tutkimus- ja suunnitteluorganisaationa.

Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisstrategian tavoitteena on vahvistaa liiton ja koko maakunnan kansainvälisiä toimintaedellytyksiä ja kehittää alueen kansainvälistä profiilia. Kansainvälisen toiminnan edistäminen tukee monien perussopimuksessa määriteltyjen tehtävien toteuttamista. Esimerkiksi maakunnan edunajamista ei tehdä ainoastaan kansallisen tasolla, vaan maakuntaan vaikuttavia aloitteita ja lainsäädäntöä tulee suuressa määrin myös EU-tasolta, minkä vuoksi myös EU-tason edunvalvonta on entistä tärkeämpää. Samaten maakunnan vaurastumisen edistäminen vaatii kansainvälistä yhteistyötä ja kansainvälisten osaajien, yritysten sekä investointien houkuttelua alueelle. Kansainvälisyys ulottuukin kaikkeen liiton toimintaan siltä osin kuin se edistää maakunnan aluekehittämisen tavoitteiden toteutumista.

Käytännön tasolla kansainvälisyys tarkoittaa Keski-Pohjanmaan maakunnan positiivisen tunnettavuuden parantamista kansainvälisillä areenoilla, osaamistason nostamista, maakunnan kilpailukyvyyn lisäämistä sekä avointa suhtautumista muihin kansallisiin ja kulttuureihin. Maakunnan toimijoille EU:n hankerahoitus

on tärkeä rahoituskanava. Keski-Pohjanmaan liitto pyrkii edistämään maakunnan toimijoiden kansainvälisiä toimintamahdollisuuksia toimimalla aktiivisesti erilaisissa kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa ja kumppanuuksissa.

2.2 KESKI-POHJANMAAN LIITON KANSAINVÄLISEN TOIMINNAN LAKISÄÄTEISYYS

Keski-Pohjanmaan liiton toiminta pohjautuu perussopimuksen lisäksi lainsäädäntöön ja siellä mainittuihin tehtäviin. Lain alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021) mukaan maakunnan liiton tehtäviin kuuluu edistää maakunnan kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä. Kansainvälisyys liittyy myös muihin laissa määriteltyihin tehtäviin, kuten maakunnan pitkän aikavälin strategian valmisteluun ja toimeenpanoon, alueen elinkeinoelämän toimintaedellytysten ja älykkään erikoistumisen edistämiseen sekä aluekehityksen ja toimintaympäristön muutosten seurantaan ja ennakkointiin. Kansainvälisyys on asetettu yhdeksi läpileikkaavaksi aluekehittämisen tavoitteeksi Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelmassa 2022–2025.

Kansainvälisellä tasolla tapahtuvat mullistukset ja EU-sääntely vaikuttavat vahvasti Keski-Pohjanmaan elinkeinoelämän toimintaedellytyksiin ja -ympäristöön. Esimerkiksi Venäjän helmikuussa 2022 aloittama hyökkäyssota Ukrainassa vaikuttaa myös keskipohjalaisten yritysten arvo- ja toimitusketjuihin, Keski-Pohjanmaatakin koskeviin energiakysymyksiin ja mahdollisesti myös kansainvälisiin investointeihin alueelle. Maakunnan liikenneyhteyksien kannalta keskeinen tavoite on saada Kokkolan satama osaksi eurooppalaista TEN-T-ydinverkkoa. Älykkään erikoistumisen strategia puolestaan on rahoituksen ennakkoehto monessa EU:n rahoitusinstrumentissa sekä keskeinen rahoitusta ohjaava asiakirja kansallisella alue- ja rakennepolitiikan ohjelmakaudella 2021–2027.

2.3 KESKI-POHJANMAAN MAAKUNTASTRATEGIA 2040 JA MAAKUNTAOHJELMA 2022–2025

Keski-Pohjanmaan maakuntastrategia esittelee maakunnan pitkän aikavälin kehityspolut sekä tulevaisuuden vision ja tekijät, joiden avulla Keski-Pohjanmaa kehittyy kilpailukykyisenä, elinvoimaisena, vetovoimaisena ja innovatiivisena maakuntana. Tavoitteena on, että Keski-Pohjanmaa on vuonna 2040 hyvinvoiva kestävä kasvun maakunta. Tämän tavoitetilan saavuttamisen edellytyksiin sisältyy kansainvälisyyteen liittyviä elementtejä, kuten koulutus- ja työperäisen maahanmuuton lisääminen, kansainvälisen rahoituksen ja yhteistyöverkostojen hyödyntäminen, saavutettavuus kansallisten ja kansainvälisten liikenneväylien sekä digiyhteyksien kautta sekä pk-yritysten, teollisuuden ja alkutuotannon kansainvälistymiskehitys. Maakunnan kasvun avaintekijöitä ovat vienti ja kansainvälistyminen.

Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2022–2025 kolme kehittämisteemaa ovat osaaminen, kilpailukyky ja saavutettavuus. Kansainvälisyys nousee maakuntaohjelmassa vahvasti esille yhtenä läpileikkaavana tavoitteena ja kasvun mahdollistajana. Muut läpileikkaavat tavoitteet ovat vahva maaseutu, ilmasto ja ympäristö, hyvinvointi ja yhteisöllisyys sekä veto- ja pitovoima.

Maakuntaohjelman mukaisia kehittämiskokonaisuuksia rahoitetaan alue- ja rakennepolitiikan rahastojen kautta sekä muilla kansallisilla ja kansainvälisillä rahoitusvälineillä. EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 sisältää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) sekä oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) rahoituksen. Lisäksi vuosittain on käytettävissä pieni määrä kansallista alueiden kestävä kasvun ja elinvoiman tukemisen määrärahaa (AKKE). Maaseudun kehittämistoimia puolestaan rahoitetaan pääasiassa hanke- ja yritystukivaroin sekä maatalojen investointi- ja aloitustuilla EU:n maaseudun kehittämisen

maatalousrahaston 2021–2027 varoista. Lisäksi alueella hyödynnetään muun muassa Suomen Akatemian, Business Finlandin, Euroopan meri- ja kalatalousrahaston (EMKR) ja Euroopan palautumis- ja elpymistukivälineen (RRF) rahoitusta. Maakuntaohjelman mukaisia kehittämistoimia voidaan toteuttaa myös kansainvälisten yhteistyöhankkeiden kautta. EU:n erillisohjelmien ja Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien tarjoamista rahoitusmahdollisuuksista kerrotaan tarkemmin luvussa 5.

Kansainvälisyys osaamisen kehittämistavoitteissa 2022–2025

Kansainvälisten osaajien houkuttelu ja pitäminen alueella vahvistaa Keski-Pohjanmaan maakunnan osaamista ja vastaa alueen yritysten työntekijäpulaan. Kansainvälistymistä edistetään kansainvälistämällä opintokokonaisuuksia, vahvistamalla koulutusvientiä ja koulutusperäistä maahanmuuttoa, lisäämällä englanninkielistä opetusta myös toisen asteen koulutuksessa sekä vahvistamalla kansainvälisiä koulutukseen liittyviä verkostoja. Lisäksi on tärkeää juurruttaa kansainväliset opiskelijat alueelle muun muassa kieliosaamista ja työllistymismahdollisuuksia parantamalla. Maakunnassa hyödynnetään Talent Boost ja Talent Coastline -toimintamallia kansainvälisen työvoiman saatavuuden parantamiseksi ja lupaprosessien sujuvoittamiseksi.

TKI-ympäristöjen kehittämisen osalta keskeisenä tavoitteena on vahvistaa ja lisätä alueen eurooppalaisia ja kansainvälisiä TKI-verkostoja sekä etsiä aktiivisesti uusia kumppaneita. Myös yrityksiä kannustetaan osallistumaan kansainvälisten tutkimusverkostojen ja hankkeiden toimintaan. Maakunnan menestyksen kannalta on olennaista kasvattaa alueellisen ja kansallisen TKI-rahoituksen ohella eurooppalaisen ja kansainvälisen kilpaillun tutkimusrahoituksen saantoa.

Kansainvälisyys kilpailukyvyyn kehittämistavoitteissa 2022–2025

Keski-Pohjanmaan kilpailukyky muodostuu yritysten menestyksen, vahvan työllisyyden ja kehittyvän aluetalouden, osaamisen, saavutettavuuden ja kansainvälistymisen kautta. Yritysten vientiä ja kansainvälistymistä vahvistetaan ja kansainvälisten sijoitusten sekä uusien yritysten sijoittumista maakuntaan edistetään. Kansainvälistymisessä hyödynnetään alueen kaksikielisyyttä ja vahvaa yrittäjyyden osaamista. Yrityspalveluiden toimivuutta parannetaan esimerkiksi lisäämällä tiedottamista kansallisista ja kansainvälisistä rahoitus- ja verkostoitumismahdollisuuksista ja kehittämällä yrittäjien hankeosaamista sekä kyvykkyksiä kansainvälisen rahoituksen hyödyntämiseen. Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa tehdään yritysten rekrytointiosaamisen ja rekrytointiprosessien ja -mallien kehittämisessä, jotta alueelle saadaan houkutelua niin kotimaista kuin kansainvälistä osaavaa työvoimaa.

Maakuntaohjelman yhtenä kehittämistavoitteena on mahdollistaa suurteollisuuden ja sataman kilpailukyky ja kasvu sekä turvata niiden toimintaedellytykset, jotta suurteollisuusalue ja satama muodostavat maakunnallisesti, kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävän teollisuuden, logistiikan ja yritystoiminnan keskittymän. Lisäksi tavoitteena on kehittää pitkäjänteiseen TKI-toimintaan perustuvaa akku- ja kaivosklusteria sekä kulttuurin, matkailun ja luovien alojen liiketoimintaa.

Kansainvälisyys saavutettavuuden kehittämistavoitteissa 2022–2025

Keski-Pohjanmaan saavutettavuuden kehittämisen kokonaisuus muodostuu elinkeinoelämän ja asukkaiden toiminta- ja elinympäristön kehittämisestä sekä fyysisen ja digitaalisen saavutettavuuden ja liikennejärjestelmän kehittämisestä. Maakuntaohjelmassa tavoitteeksi on asetettu liikennejärjestelmän kehittäminen osana kansallisia ja kansainvälisiä liikenneyhteyksiä ja -käytäviä sekä digitalisaation ja

tietoliikenneverkkoysteysien parantaminen. Tarkoituksena on turvata Kokkola-Pietarsaaren lentoaseman toiminta, suurteollisuusalueen ja sataman kapasiteetin, liikenneysteysien ja tavaraliikenteen toimintaedellytykset sekä saada satama liitettyä osaksi kansainvälistä TEN-T-ydinverkkoa. Yhteydet maakunnan ulkopuolelle, kansainvälisesti ja erityisesti Pohjanlahden yli, ovat keskeisessä asemassa niin yrityselämän kuin työvoiman liikkuvuuden kannalta, muun muassa akkuklusterin kehittämiseksi.

2.4 KESKI-POHJANMAAN ÄLYKKÄÄN ERIKOISTUMISEN STRATEGIA 2022–2025

Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategia on alueen vahvuuksiin perustuva innovaatiostrategia, jossa asetetaan prioriteetteja kilpailuedun luomiseksi kehittämällä alueen tutkimus- ja innovaatiovahvuuksia ja sovittamalla niitä liiketoiminnan tarpeisiin. Lisäksi strategian tavoitteena on ohjata Euroopan unionin kansainvälistä tutkimus- ja kehittämisrahoitusta alueelle. Keski-Pohjanmaan liitto osallistuu älykkään erikoistumisen kansalliseen koordinaatiotoimintaan sekä eurooppalaisten älykkään erikoistumisen kumppanuusverkostojen toimintaan ja seurantaan.

Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen strategiassa korostuu hyvinvoiva kestävä kasvun Keski-Pohjanmaa, ja se nojaa korkean tuottavuuden teolliseen ja yrittävään alueprofiiliin. Keski-Pohjanmaan älykkään erikoistumisen painopisteet vuosille 2022–2025 ovat:

- Mineraalit, biopohjaiset materiaalit, kiertotalous sekä uusien energiateknologioiden prosessit
- Digitaalisuuteen, robotiikkaan ja sähköisiin ratkaisuihin perustuvat terveyspalvelut ja oppimisen sekä vihreän kasvun ratkaisut
- Tehokkaat ja ympäristöä säästävät kuljetusjärjestelyt, logistiikka ja liikenne sekä veneensuunnittelu ja -rakennus
- Puurakentaminen ja puumateriaalien käyttö
- Kestävä matkailu ja sosiaaliset innovaatiot
- Luovan talouden koulutus ja pedagogiikka

2.5 KESKI-POHJANMAAN OSAAMISSTRATEGIA 2025

Keski-Pohjanmaan osaamisstrategian 2025 lähtökohtana on turvata osaavan työvoiman saanti keskipohjalaiselle elinkeinoelämälle ja muille organisaatioille nyt ja tulevaisuudessa. Työvoimapula koskettaa maakunnassa laajasti eri toimialoja ja eri koulutustaustaisia ammattilaisia. Osaamisstrategian tavoitteista useat liittyvät kansainvälisyyteen ja sen lisäämiseen:

- Alueellisten, kansallisten ja kv-verkostojen hyödyntäminen osaamisen kehittämisessä ja koulutuksen järjestämisessä
- T&K-toiminnan resurssien kohdentaminen innovaatioihin ja kansainväliseen verkostoitumiseen
- Työperäisen maahanmuuton lisääminen
- Maahanmuuttajien työelämään sijoittumisen edistäminen
- Kansainvälisten opiskelijoiden kotouttaminen ja työllistäminen alueelle
- Yritysten kansainvälisten verkostojen vahvistaminen ja kv-osaamisen lisääminen

Kansainvälistymisen lisäämiseksi osaamisstrategiassa esitetään seuraavia toimenpiteitä:

- Eri alojen ja organisaatioiden välisen yhteistyön parantaminen kv-työvoiman rekrytoinnissa

- Yritysten kv-työvoiman rekrytointiosaamisen lisääminen
- Positiivisen viestinnän lisääminen kv-työvoimasta
- Kv-osaajien ja -opiskelijoiden kotouttamisen edistäminen
- Edunvalvonta ja vaikuttaminen kv-työvoiman palkkaamiseen liittyvän byrokratian vähentämiseksi
- Kansallisten (ministeriö, ELY) verkostojen ja hankkeiden tehokas hyödyntäminen alueella
- Parannetaan työpaikkojen valmiuksia käyttää englannin kieltä toiminnassaan ja vastaanottaa kv-työvoimaa

2.6 KESKI-POHJANMAAN OIKEUDENMUKAISEN SIIRTYMÄN SUUNNITELMA (JTF)

Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (Just Transition Fund, JTF) on aluepolitiikan uusi rahoitusväline, jolla on tarkoitus tukea alueita, joille ilmastoneutraaliuteen siirtyminen aiheuttaa suuria sosioekonomisia haasteita. Sen päätavoitteena on helpottaa siirtymän vaikutuksia rahoittamalla paikallisen talouden monipuolistamista ja nykyaikaistamista sekä lieventämällä kielteisiä vaikutuksia työllisyyteen. Suomessa ilmastoneutraaliin talouteen siirtyminen osuu kipeimmin turveintensiivisiin alueisiin, ja siksi JTF-rahoitus kohdistetaan turpeen energiakäytön vähentämisestä syntyviin negatiivisiin vaikutuksiin turveyrittäjille ja yritysten työntekijöille sekä aluetaloudelle.

Keski-Pohjanmaan maakunnan oikeudenmukaisen siirtymän suunnitelman tavoitteena on, että turvetuotannon vähenemisen aiheuttamat työllisyyden ja yrittäjyyden menetykset pystytään korvaamaan vastaavalla määrällä uutta toimintaa uusiutuvan energian tuotannon eri aloilla sekä muillakin työllisyyden kasvualoilla. JTF-suunnitelman keskiössä ovat aluetalouden uudistuminen TKI-toimintaa hyödyntämällä, energiamurroksen sujuva toteuttaminen ja turvetuotantoalueiden asianmukainen jälkikäyttö. Maakunnan aluetalouden uudistumiselle tarjoavat mahdollisuuksia erityisesti tuulivoima, biokaasu, metaani, metsä- ja peltobiomassa, vetytalous, geoterminen energia sekä aurinkoenergia. Uusiutuvan energian toivotaan kehittyvän jatkossa Keski-Pohjanmaan merkittäväksi vientituotteeksi. JTF-suunnitelma pyrkii säilyttämään keskipohjalaista maaseutua vahvana elinkeinotoiminnan alueena, edistämään maakunnan sopeutumista ilmastomuutokseen, parantamaan alueen hyvinvointia sekä veto- ja pitovoimaa ja edistämään alueen kansainvälistymistä.

2.7 KESKI-POHJANMAAN ILMASTOTIEKARTTA 2035

Kesäkuussa 2021 astui voimaan Eurooppalainen ilmastolaki, jonka myötä tavoite Euroopan unionin ilmastoneutraaliudesta vuoteen 2050 mennessä muuttui sitovaksi velvoitteeksi. Ilmastolaki kiristää tavoitetta päästövähennyksille vuoteen 2030 mennessä vähintään 55 prosenttiin verrattuna vuoden 1990 tasoon. Euroopan komission joulukuussa 2019 julkaisema vihreän kehityksen ohjelma (Green Deal) esittelee keinot, joilla ilmastoneutraalius saavutetaan. Heinäkuussa 2021 komissio julkisti lisäksi mittavan ilmasto- ja energialainsäädäntöehdotuspaketin (Fit for 55) Green Dealin toimeenpanemiseksi. Myös Suomen kansallinen ilmastolaki hyväksyttiin toukokuussa 2022. Ilmastolain myötä Marinin hallitusohjelman mukaisesta kansallisesta vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteesta tuli sitova, ja ilmastolakia täydennetään vielä kuntia koskeavalla ilmastosuunnitteluelvoitteella.

Keski-Pohjanmaan ilmastotiekartan valmistelun lähtökohtina ovat olleet YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelma ja siihen kytkeytyvät strategiat, EU:n rahoitusohjelmat, Suomen hallitusohjelma sekä kansallisten ilmastostrategioiden linjaukset. Tiekartassa kuvataan, miten EU:n ja Suomen ilmastotavoitteet toteutetaan Keski-Pohjanmaalla sekä määritellään tavoitteet maakunnan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.

Hiilineutraali Keski-Pohjanmaa 2035 tiekartan tavoitteena on:

- tarkastella kasvihuonekaasupäästöjen jakautumista ja kehitystä maakunnan alueella ja kunnittain
- selvittää Keski-Pohjanmaan hiilinielujen määrä ja etsiä keinoja hiilinielun vahvistamiseksi
- tunnistaa liiton, kuntien ja muiden maakunnan toimijoiden mahdollisuudet ja keinot päästöjen vähentämisessä
- edistää kuntien ilmastotoimien toteutumisen edellytyksiä kansallisen ja EU-tason edunvalvonnan keinoin
- tunnistaa eri rahoitusten mahdollisuuksia tiekartan toimeenpanossa

2.8 KESKI-POHJANMAAN LIIKENNEJÄRJESTELMÄSUUNNITELMA

Keski-Pohjanmaan liikennejärjestelmän kehittämistavoitteisiin 2030 sisältyy Keski-Pohjanmaan kytkeminen vahvemmin osaksi kansallista ja kansainvälistä liikennejärjestelmää. Liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tunnistetaan, että kilpailukyky perustuu kansainväliseen ja valtakunnalliseen saavutettavuuteen, sillä kansainvälinen saavutettavuus on alueen elinkeinoelämän keskeinen toimintaedellytys. Keski-Pohjanmaan maakunnan elinkeinoelämässä korostuu vientipainotteinen teollisuus ja kansainvälisesti toimivat yritykset, mikä korostaa pääväylien sujuvuuden ja kuljetusten ennakoitavuuden tärkeyttä. Toisaalta elinkeinoelämän raaka-ainetoimitukset edellyttävät myös alemman tieverkon toimivuutta.

Kansainvälinen saavutettavuus perustuu etenkin lentoyhteyksiin ja Kokkola-Pietarsaaren lentoaseman rooliin sekä pääradan kautta toimiviin yhteyksiin pääkaupunkiseudun ja Oulun lentoasemille. Toimivat lentoliikenneyhteydet luovat edellytykset elinkeinoelämän vientialojen kansainväliselle toiminnalle ja kehitymiselle sekä mahdollistavat uusien toimialojen, kuten matkailun, kasvun. Tavoitteena on turvata lentoliikenteen jatkuvuus, edistää suorien yhteyksien toteuttamista ja varautua sähköistetyn lentotoiminnan kehittämiseen.

Päärata on osa TEN-T-ydinverkkokäytävää (North Sea – Baltic Corridor), mikä avaa mahdollisuuden EU:n Verkkojen Eurooppa -välineen (CEF) rahoituksen hyödyntämiseen radan kehittämisessä. Kokkolan satama on merkittävä alueen elinkeinoelämän liikenteen välittäjä, joka tarjoaa suorat meriliikennekuljetukset muualle Eurooppaan. Satama kuuluu tällä hetkellä EU:n kattavaan liikenneverkkoon, mutta tavoitteena on sataman saaminen TEN-T-verkon ydinverkkosatamaksi.

2.9 KESKI-POHJANMAAN MATKAILUSTRATEGIA 2021–2025

Keski-Pohjanmaan maakunnalla on runsaasti matkailullista potentiaalia, jota ei kuitenkaan ole vielä hyödynnetty siinä mittakaavassa kuin olisi mahdollista. Esimerkiksi Keski-Pohjanmaan elävä kulttuuriperintö, Kaustisen kansanmusiikkijuhlat, Salamajärven kansallispuisto sekä Kokkolanseutu, Neristan ja Tankar ovat kaikki kokonaisuuksia, jotka eivät kalpene kansainvälisessä vertailussa. Kulttuuri- ja luontokohteiden lisäksi Keski-Pohjanmaalla on runsas potentiaali urheiluun liittyvän matkailun suhteen.

Matkailustrategiassa 2021–2025 nostetaan esiin alueellisten toimijoiden tärkeinä pitämiä teemoja, kuten innovatiivisuus, digitaalisuus, kestävyys ja yhteistyön vahvistaminen. Keski-Pohjanmaan vahvuuksia matkailualalla ovat monipuolinen luonto, vahva kulttuuriosaaminen, turvallisuus, tapahtumatuotanto ja yhteisöllisyys. Heikkouksiin sen sijaan lukeutuvat muun muassa infrastruktuuri, sijainti, tuntemattomuus, vähäinen julkinen liikenne ja pienet resurssit. Matkailualan kansainvälistyminen, maakunnan kansainvälisen

tunnettuuden kasvattaminen ja kansainvälisten matkailijavirtojen lisääminen alueelle ovat matkailustrategiassa asetettuja tavoitteita ja kehittämiskohtia.

3. KESKI-POHJANMAAN KANSAINVÄLISTYMISTAVOITTEET 2030

Keski-Pohjanmaan liiton tavoitteena on aktiivisesti edistää maakunnan kansainvälistä yhteistyötä ja kansainvälistymisen kautta tapahtuvaa kasvua maakunnan etu huomioiden. Kansainvälistymistavoitteiden saavuttaminen vaatii myös maakunnan eri toimijoiden vahvaa mukanaoloa ja panostusta kunkin oman kansainvälisen toiminnan kehittämiseksi. Maakunnan kansainvälistymisen tavoitteena on tukea Keski-Pohjanmaan maakuntastrategian 2040 sekä teemakohtaisten suunnitelmien ja ohjelmien kehittämistavoitteiden toteutumista. Maakuntaohjelman 2022–2025 kolme kärkiteemaa eli osaamisen, kilpailukyyn ja saavutettavuuden vahvistaminen näkyvät kansainvälistymistavoitteissa, ja niitä pyritään edistämään kansainvälistymisen kautta.

Kansainvälistymisen tavoitteissa keskitytään maakunnan vahvuuksiin akkukemian sekä bio- ja kiertotalouden aloilla ja pyritään hyödyntämään vihreän siirtymän mukanaan tuomat mahdollisuudet panostamalla etenkin tuulivoimaan ja vetytalouden kehittämiseen.

Heikkouksia ja uhkia pyritään poistamaan panostamalla kansainvälisiin verkostoihin ja kumppanuuksiin sekä EU-rahoituksen parempaan hyödyntämiseen. Samalla pyritään edistämään Keski-Pohjanmaan kansainvälistä tunnettuutta, näkyvyyttä ja logistisia yhteyksiä. Lisäksi pyritään parantamaan maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä edistämällä kansainvälisen osaamisen ja monikulttuurisuuden arvostusta maakunnassa.

Kansainvälistymisen tavoitteet vuoteen 2030 mennessä ovat:

- Panostetaan keskipohjalaisten toimijoiden aktiiviseen osallistumiseen kansainvälisissä suurhankkeissa ja verkostoissa. Parannetaan Keski-Pohjanmaan ja Kokkolan kansainvälistä tunnettuutta akkuteollisuuden sekä bio- ja kiertotalouden keskittymänä ja edelläkävijänä. Panostetaan TKI-verkostojen (esimerkiksi Biolaakso) ja klustereiden kehittämiseen sekä EU-rahoituksen parempaan hyödyntämiseen.
- Rakennetaan kansainvälisen kaupan sataman ja toimintaympäristön kilpailukyky logististen yhteyksien, monialaisen teollisuuden, yrittäjyyden ja luonnonvarojen varaan. Edistetään laajempia lentoyhteyksiä ja raideliikennettä sekä Kokkolan sataman liittämistä osaksi eurooppalaista TEN-T-ydinverkkoa.
- Rakennetaan Keski-Pohjanmaasta energiamurroksen edelläkävijä. Hyödynnetään muun muassa tuulivoiman mahdollisuudet ja muut uusiutuvan energian ratkaisut. Vahvistetaan vetytalouden pohjoismaista yhteistyötä.
- Edistetään Keski-Pohjanmaan tunnettuutta kansainvälisten investointien lisäämiseksi alueelle.
- Edistetään kansainvälisen osaamisen arvostusta, kulttuurista monimuotoisuutta, suvaitsevaisuutta ja tasa-arvoa maakunnassa.

- Kehitetään Keski-Pohjanmaan näkyvyyttä ja markkinointia matkailun lisäämiseksi alueelle. Lisätään keskipohjalaisten hyvinvointi-, liikunta- ja kulttuurimahdollisuuksien sekä luontoympäristön näkyvyyttä alueen vetovoimaisuuden kasvattamiseksi.

3.1 STRATEGISET VALINNAT

Keski-Pohjanmaan strategiset valinnat uudelle ohjelmakaudelle tukevat kansainvälistymistavoitteiden saavuttamista.

Keski-Pohjanmaan strategiset valinnat ovat:

1. **Huomioidaan rahoituskehyksiä ohjaavat EU-tavoitteet ennakoivasti aluestrategioissa ja toiminnassa.** Tärkeitä EU-tason tavoitteita tällä hetkellä ovat ilmastoneutraali talous ja vihreä kasvu, kiertotalous, digitalisaatio, älykäs erikoistuminen, strateginen autonomia ja teknologinen suvereenius sekä sosiaalisesti tasa-arvoinen Eurooppa.
2. **Kehitetään innovaatiostrategista yhteistyötä eri toimijoiden välillä.** Kytetään innovaatio- ja teollisuusstrategiat tiiviisti kansainvälistymiseen. Nostetaan tuotteiden ja palveluiden jalostusastetta ja vahvistetaan uusia kasvualoja ja kasvurahoitusta. Tavoitellaan alueelle uusia investointeja ja pyritään houkuttelemaan kansainvälisiä riskisijoittajia sijoittamaan maakunnassa toimiviin yrityksiin.
3. **Vahvistetaan yritysten kasvua, vientiä ja kansainvälistymistä yhteistyössä yrityskehitys- ja yritysrahoitusorganisaatioiden kanssa.** Kasvun ja kansainvälistymisen saavuttamiseksi tarvitaan osaamistarpeiden ennakointia, ulkomaista osaavaa työvoimaa, kansainvälistä osaamista, koulutuksen kansainvälisyyttä ja monikulttuurista suvaitsevuuutta. Keski-Pohjanmaa on kansainvälisesti kilpailukykyinen ja logistisesti saavutettava toimintaympäristö.
4. **Lisätään kansainvälisen hankerahoituksen ja kansainvälisen hankekoordinoinnin osaamista Keski-Pohjanmaalla.** Tavoitteena on lisätä EU:n suorarahoitukseen ja yhteistyöohjelmiin liittyviä resursseja ja neuvontaa Keski-Pohjanmaalla. Perustetaan yhteistyössä eri organisaatioiden kanssa maakunnan yhteinen piste tukemaan hankehakemusten laatimista.
5. **Edistetään kansainvälistä verkostoyhteistyötä.** Lisätään tietoutta eri verkostoista maakunnan sisällä sekä vuorovaikutusta toimijoiden kesken. Hyödynnetään älykkään erikoistumisen ja muiden temaattisten aluekumppanuuksien tuomat mahdollisuudet sekä digitaalisuuteen, kemiaan, akkuteollisuuteen, kiertotalouteen ja vetytalouteen liittyvät kumppanuudet. Vahvistetaan pohjoismaista yhteistyötä ja verkostoja. Tarkastellaan yhteistyön mahdollisuuksia akkuteollisuudessa esimerkiksi Skellefteån kanssa.
6. **Lisätään Keski-Pohjanmaan maakunnan markkinointia ja edistetään kansainvälistä matkailua alueelle.** Tarkempien markkina-analyyysien ja kohdemarkkinoiden valintaa on pohdittava alueellisen

yhteistyön, kansainvälisen kaupan, matkailun ja keskeisten TKI-yhteyksien pohjalta. Sidosryhmäyhteistyötä ja koordinoitua on lisättävä resurssien parempaan kohdistamiseen.

- 7. Parannetaan varautumista kansainvälisiin kriiseihin, kuten ilmastonmuutokseen, pandemioihin, talouden heilahteluihin ja turvallisuuspoliittisen tilanteen muutoksiin.** Keskeistä on lisätä maakunnan omavaraisuutta (mm. ruoantuotannossa ja uusiutuvassa energiassa) kansainvälisten arvoketjujen muutokset huomioiden ja edistää omavaraisuuteen liittyvää työllisyyttä sekä samalla huolehtia vientisektorin toimintaedellytyksistä markkinoiden muutoksissa.

3.2 ESIMERKKEJÄ TOIMENPITEISTÄ KANSAINVÄLISTYMISEN EDISTÄMISEKSI

Todellinen kansainvälistyminen lähtee liikkeelle alueen ihmisistä – maakunnan yritysten, julkisen ja kolmannen sektorin, toimintaympäristön ja maakunnan henkisen ilmapiirin kansainvälistymisestä. Kansainvälistyminen edellyttää koordinoitua uudistumista maakunnan kaikilla toiminnan aloilla, ja monien kansainvälisyyteen liittyvien haasteiden, kuten monikulttuurisuuden liittyvään osaamisen puutteen, ratkaisemiseen tarvitaan sosiaalisia innovaatioita.

Maakunnan henkisen ilmapiirin kansainvälistymisessä merkittävä rooli on esimerkiksi kansainvälisellä nuorisotyöllä. Kansainvälisten nuorten näkyminen maakunnassa, heidän tekemänsä vapaaehtoistyö paikallisyhteisöjen hyväksi sekä paikallisten nuorten osallistuminen kansainvälisiin projekteihin on tärkeä tekijä siinä, että keskipohjalaiset voivat kehittää kansainvälisiä taitojaan sekä kulttuurienvälistä osaamistaan ja saada positiivisia kokemuksia kansainvälisyydestä. Nämä kokemukset voivat auttaa siinä, että paikalliset nuoret sekä organisaatiot tulevaisuudessa osallistuvat innokkaammin kansainväliseen yhteistyöhön ja näkevät sen hyödyt. Nuorten kansainvälistymisen tukemisessa tärkeää työtä tekevät jo muun muassa alueen koulutusorganisaatiot ja kolmannen sektorin toimijat kuten Villa Elba.

Yritysten kansainvälistymisen tukena toimii myös jo useita organisaatioita, kuten Viexpo, Pohjanmaan kauppakamari, Keski-Pohjanmaan Yrittäjät sekä kehitysyhtiöitä. Lisäpanostusta tarvitaan kuitenkin esimerkiksi yritysten hankeosaamisen parantamiseen sekä yritysten liiketoimintamallien uudistamiseen kansainväliseen toimintaan ja kasvuun soveltuviksi.

Alle on listattu joitakin keskusteluissa maakunnan toimijoiden kanssa esiin nousseita toimenpide-ehdotuksia. Tavoitteena on muun muassa edistää alueen ilmapiirin muokkautumista suotuisammaksi kansainvälisyyttä kohtaan sekä kv-osaajien houkuttelua ja asettautumista maakuntaan ja lisätä kansainvälisen rahoituksen vaatimia valmiuksia.

Toimenpide-ehdotukset kansainvälistymisen edistämiseksi maakunnassa:

- Verkostomaisten toimintatapojen kehittäminen TKI- ja yritystoimintaa tukevien alueellisten, kansallisten ja kansainvälisten rahoitusten hakemisessa
- Palvelujen ja neuvonnan kehittäminen tukemaan yrityksiä kansainvälistymisessä, mm. kansainvälisen työvoiman ja rahoituksen hyödyntämisessä

- Keski-Pohjanmaata koskevan kansainvälisen mielikuvan selkeyttäminen ja vahvistaminen houkuttelemaan yrityksiä, investointeja, työvoimaa ja opiskelijoita alueelle
- Maakunnan kulttuuriperinnön hyödyntäminen Keski-Pohjanmaan brändin yhtenä elementtinä kansainvälisessä markkinoinnissa
- Alueen houkuttavuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden lisääminen kehittämällä monipaikkaisuuden, etätöiden ja paikkariippumattoman työn mahdollisuuksia
- Asennevaikuttaminen ja työelämäyhteistyön kehittäminen kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisen edistämiseksi (esim. harjoittelu- ja kesätyöpaikat) sekä yritysten ja muiden organisaatioiden kannustaminen englannin käyttöön työkielenä
- Yhden luukun periaate kotouttamispalveluille ja kotouttamispalveluihin panostaminen pitkäjänteisesti
- Mahdollisuuksien luominen kaikille perheenjäsenille: puoliso-työpaikat, harrastukset, nuorten koulutusmahdollisuudet

4. KUMPPANUUDET JA YHTEISTYÖVERKOSTOT

Tässä luvussa keskitytään kuvaamaan Keski-Pohjanmaan liiton kansainvälisiä verkostoja ja kumppanuuksia, joita myös alueen toimijat voivat hyödyntää. Eri toimijoilla on omat laajat kansainväliset verkostonsa, joita on tarkoitus kartoittaa tarkemmin kansainvälistymisstrategian toimeenpanon aikana.

Keski-Pohjanmaan liitto tekee edunvalvontaan ja kansainvälisiin hankkeisiin liittyvää yhteistyötä muiden Suomen maakuntien sekä eurooppalaisten alueiden kanssa. Liitto toimii aktiivisesti erilaisissa kansainvälisen yhteistyön verkostoissa omien jäsenyyksiensä ja Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston jäsenyyksien kautta. Keski-Pohjanmaan liitto on jo pitkään ollut jäsen Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-verkostossa sekä Merenkurkun neuvostossa. Vuonna 2022 Keski-Pohjanmaan liitto liittyi jäseneksi myös maatalouden, elintarvikkeiden ja metsätalouden innovaatioita edistävään ERIAFF-verkostoon.

4.1 ITÄ- JA POHJOIS-SUOMEN MAAKUNTIEN YHTEISTYÖ

Keski-Pohjanmaan liitto osallistuu aktiivisesti Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien väliseen yhteistyöhön sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Yhteistyössä keskeistä on Itä- ja Pohjois-Suomen edunajaminen ja näkyvyyden edistäminen kansallisella ja EU-tasolla. Tärkeää on etenkin vaikuttaminen EU:n rakennerahastopolitiikan sisältöihin IP-alueelle edullisen tuloksen saamiseksi. Itä- ja Pohjois-Suomen keskeinen tavoite EU-koheesioedunajamisessa on harvaan asuttujen alueiden erityiskorvauksen säilyminen ja muun IP-alueen rahoituksen turvaaminen tulevaisuudessa.

EU-tason yhteistyön kannalta keskeinen väline on maakuntien yhteinen edunvalvontatoimisto Brysselissä. Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto valvoo Keski-Pohjanmaan lisäksi Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon toimijoiden etuja. Toimisto pyrkii vaikuttamaan Itä- ja Pohjois-

Suomen alueen kannalta keskeisiin EU-politiikkoihin, lainsäädäntöehdotuksiin ja kehityslinjoihin, muun muassa aluekehitys-, metsä-, TKI-, ilmasto-, energia- ja liikennepolitiikkaan. Samalla toimisto myös tuo IP-alueen erityispiirteitä ja alueelta löytyvää osaamista EU-instituutioiden ja muiden Brysselin toimijoiden tietoisuuteen. Edunvalvonnan ja aluemarkkinoinnin lisäksi toimiston tehtäviin kuuluvat hanketoiminnan tuki, kansainvälisen verkostoitumisen edistäminen ja tiedottaminen IP-alueen toimijoiden kannalta olennaisista, ajankohtaisista asioista EU-kentällä.

EU-toimisto on myös mukana useissa kansainvälisissä verkostoissa Itä- ja Pohjois-Suomen maakuntien edustajana. EU-toimisto on aktiivinen muun muassa Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-verkostossa; maatalouden, elintarvikkeiden ja metsätalouden innovaatioita edistävässä ERIAFF-verkostossa; alueiden innovaatio- ja tutkimusyhteistyötä edistävässä ERRIN-verkostossa (European Regions Research and Innovation Network); Itämeren alueen Brysselin-toimistojen muodostamassa epävirallisessa verkostossa (Informal Baltic Sea Group, iBSG); älykkään erikoistumisen yhteistyön Vanguard Initiativessa sekä Euroopan klusteriallianssissa. EU-toimiston kautta myös maakuntien toimijat pääsevät mukaan eri verkostoihin.

4.2 KANSAINVÄLISET YHTEISTYÖVERKOSTOT

4.2.1 Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden verkosto (NSPA)

Northern Sparsely Populated Areas (NSPA) -verkosto on yksi Keski-Pohjanmaan maakunnan keskeisimmistä vaikutuskanavista EU-tason edunvalvonnassa ja alueiden välisessä yhteistyössä. Verkoston tavoitteena on yhteistyön ja vaikuttamisen vahvistaminen ja kehittäminen harvaan asuttujen ja syrjäisten alueiden edunajamisen näkökulmasta. NSPA-verkosto on tiivistä yhteistyötä Suomen seitsemän pohjoisimman ja itäisimmän maakunnan (Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo ja Etelä-Savo), Ruotsin neljän pohjoisimman maakunnan (Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen, Västernorrland) sekä Pohjois-Norjan alueiden (Finnmark Tromsin alue ja Nordland) välillä. Verkoston alainen biotalouteen ja energia-asioihin keskittyvä työryhmä on perustanut maakuntien toimijoille avoimen Arctic Hydrogen Platform -alustan, joka toimii epävirallisena kohtaamispaikkana vetyaloitteista kiinnostuneille.

NSPA-verkostoon kuuluvilla alueilla on yhteisiä edunvalvonnallisia tavoitteita ja samankaltaisia haasteita, kuten harva asutus, kylmä ilmasto ja pitkät välimatkat. Toisaalta NSPA-alue on edelläkävijä vihreässä ja digitaalisessa siirtymässä, ja alueelta löytyy tärkeitä raaka-aineita, kehittynyttä teollista toimintaa ja korkean tason tutkimusta. NSPA-verkoston tavoitteena on lisätä EU-instituutioiden ja muiden sidosryhmien tietoisuutta NSPA-alueesta, sen erityisolosuhteista ja mahdollisuuksista sekä vaikuttaa EU-politiikkaan.

4.2.2 Merenkurkun neuvosto (EAYY)

Merenkurkun neuvosto on Keski-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakuntien sekä Ruotsin Västerbottenin ja Västernorrlandin maakuntien pohjoismainen, raja-alueellinen yhteistyöfoorumi. Merenkurkun neuvosto pyrkii madaltamaan rajaesteitä, tukemaan alueen kehitystä eri aloilla ja lisäämään alueen näkyvyyttä sekä kansallisesti että Euroopan tasolla. Lisäksi neuvosto on aktiivinen rajat ylittävien yhteistyöhankkeiden toteuttaja. Merenkurkun neuvosto on ensimmäinen täysin pohjoismainen eurooppalaisen alueellisen yhteistyön yhtymä (EAYY).

4.2.3 European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF)

ERIAFF on vuonna 2012 perustettu alueellisten viranomaisten verkosto, joka yhdistää maatalouden, elintarvikkeiden ja metsätalouden innovaatioita edistävät toimijat. Varsinaisina jäseninä on 50 aluetta ja tarkkailijoina 38 aluetta yhteensä 21:stä Euroopan maasta. Suomesta varsinaisia jäseniä ovat Lappi, Pohjois-Karjala, Pohjois-Pohjanmaa, Etelä-Pohjanmaa, Satakunta, Kymenlaakso ja Varsinais-Suomi. Tarkkailijajäseniä ovat Pohjois-Savo ja Etelä-Savo. Keski-Pohjanmaan liitto hakeutui verkoston jäseneksi vuonna 2022, ja liiton jäsenyyden kautta myös maakunnan toimijat pääsevät mukaan verkoston työryhmiin.

Verkoston toiminta keskittyy EU-tason vaikuttamiseen ja jäsenten välisen yhteistyön fasilitointiin. ERIAFF pyrkii vaikuttamaan mm. eurooppalaisen kestävän ja tuottavan maatalouden innovaatiokumppanuuden (European Innovation Partnership for Productivity and Sustainability in Agriculture) kehitykseen ja sisältöihin sekä EU-tason kysymyksiin metsäasioissa. Samalla verkosto tuo yhteen esimerkiksi metsäalan toimijoita eri EU-maista. Verkoston kautta voi myös löytää kumppaneita hankehakuihin. Lisäksi ERIAFF-verkoston jäsenet voivat osallistua erilaisten temaattisten työryhmien toimintaan. Keski-Pohjanmaan edunvalvonnan kannalta kiinnostava työryhmä on esimerkiksi Euroopan metsäisten alueiden verkosto (European Network of Forested Regions).

4.3 HANKEYHTEISTYÖ

Keski-Pohjanmaan liiton toteuttaman kansainvälisen hankeyhteistyön lähtökohtana on tapauskohtainen arviointi hankkeen hyödyistä maakunnalle. Keski-Pohjanmaan liitto osallistuu yhteistyöhankkeisiin esimerkiksi Itä- ja Pohjois-Suomen viitekehyksessä silloin, kun yhteistyö on tarkoituksenmukaista. Esimerkkejä yhteistyöhankkeista ovat muun muassa Itä- ja Pohjois-Suomen Elinkeinot murroksessa -pilotti ja sen jatkohanke Älykäs erikoistuminen Itä- ja Pohjois-Suomessa 2022–2027 sekä Arctic Investment Platform -hanke.

Itä- ja Pohjois-Suomen ELMO-yhteistyö

Itä- ja Pohjois-Suomen seitsemän maakuntaa valittiin vuonna 2018 yhdeksi Euroopan komission Elinkeinot murroksessa -pilottialueeksi kehittämään älykkääseen erikoistumiseen perustuvia toimintatapoja. ELMO-yhteistyön tarkoituksena on yhteinen edunajaminen ja yhteisten vahvuuksien ja täydentävien osaamisten tunnistamiseen perustuva kehitystyö sekä maakuntien kasvualojen tukeminen. Pilotissa kehitetään uusia käytänteitä, joiden avulla yritykset voivat hyödyntää koko IP-alueen osaamista ja innovaatioalustojen verkostoa.

ELMO-yhteistyön ensimmäisessä vaiheessa luotiin *Itä- ja Pohjois-Suomen Elinkeinot murroksessa älykkään erikoistumisen strategia 2019–2023*, jonka tavoitteena on vahvistaa elinkeinojen uusiutumiskykyä IP-alueella sekä edistää yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. IP-alueen yhteisiksi älykkään erikoistumisen painopisteiksi nimettiin puhtaat teknologiat ja vähähiiliset ratkaisut, teollinen kiertotalous, ICT ja digitalisaatio sekä innovatiiviset teknologiat ja tuotantoprosessit. Strategiaa toteutettiin edistämällä IP-alueen klusteritoimintaa, parantamalla innovaatioalustojen tunnettuutta ja yhteistä viestintää sekä tukemalla IP-alueen toimijoita pääsyssä kansainvälisiin verkostoihin.

Seuraavassa vaiheessa, ELMO II -hankkeen aikana, on tarkoitus tuottaa IP-alueen vuosien 2019–2023 älykkään erikoistumisen strategian toimeenpanon ja toteutumisen arviointi. Arvioinnin tuloksien ja maakuntien omien älykkään erikoistumisen strategioiden pohjalta luodaan IP-alueen seuraava älykkään erikoistumisen strategia vuosille 2024–2027. Lisäksi maakuntien välisen innovaatioyhteistyön syventäminen

ja klusteritoiminnan kehittäminen jatkuvat. ELMO II -hankkeen tavoitteena on vakiinnuttaa IP-alueen asema kansainvälisissä verkostoissa ja luoda IP-alueelle yhteinen brändi vahvistamaan alueen näkyvyyttä.

ELMO II -hankkeen puitteissa Itä- ja Pohjois-Suomi haki ja tuli valituksi Euroopan komission yhteisen tutkimuskeskuksen (Joint Research Centre) ja Euroopan alueiden komitean Partnerships for Regional Innovation -pilottiin, jonka tavoitteena on parantaa alueellisten, kansallisten ja EU-tason innovaatiotoimien ja rahoituslähteiden koordinoitua vihreän ja digitaalisen siirtymän toteuttamiseksi sekä EU:n innovaatiokuilun poistamiseksi. Vuoden kestävä pilotti käynnistyi toukokuussa 2022, ja IP-alueen osalta käytännön toteutus pilotissa tapahtuu ELMO II -hankkeen kautta.

Arctic Investment Platform (AIP)

Arctic Investment Platform -hankkeessa yhteistyötä on tehty useiden pohjoisen harvaan asuttuihin alueisiin kuuluvien maakuntien kanssa. Suomesta mukana ovat Keski-Pohjanmaan lisäksi olleet hanketta koordinoiva Lapin liitto sekä Pohjois-Karjala ja Kainuu. Ruotsista mukana ovat olleet Västerbotten, Västernorrland ja Jämtland Härjedalen ja Norjasta Nordland sekä Troms & Finnmark. Hankkeen tavoitteena on ollut mahdollistaa arktisen alueen pk-yrityksille suunnatun investointialustan luominen.

5. EU-RAHOITUSMAHDOLLISUUDET KANSAINVÄLISELLE YHTEISTYÖLLE

TKI-toiminnan menot ovat Keski-Pohjanmaalla alhaiset niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla muihin maakuntiin verrattuna. Asukaslukuun suhteutettuna Keski-Pohjanmaan TKI-menot olivat vuonna 2020 maakunnista viidenneksi alhaisimmat.² Keski-Pohjanmaan maakuntaohjelman 2022–2025 tavoitteena on TKI-menojen tason nostaminen nykyisestä alle prosentin tasosta neljään prosenttiin BKT:stä. Tavoitteena on sekä yksityisen että julkisen TKI-rahoituksen määrän kasvattaminen. Erityisesti halutaan tukea mikro- ja pk-yritysten innovaatiotoiminnan kasvua.

TKI-rahoituksen määrän lisäämisessä tärkeässä asemassa on EU:n Interreg- ja suorarahoituksen hyödyntämisen kasvattaminen. Interreg- ja etenkin EU-erillisohjelmat ovat erittäin kilpailtua rahoitusta kansainvälisille yhteistyöhankkeille. Kansainvälisiin konsortioihin pääsyssä keskipohjalaiset toimijat voivat hyödyntää esimerkiksi yllä esiteltyjä kansainvälisiä verkostoja sekä Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimiston kontakteja.

TKI-toiminnan ja -ympäristöjen kansainvälistyminen ja kilpailukyvyyn säilyttäminen ovat keskeisiä hyvinvoivan kasvun maakunnan vision saavuttamisessa. Tavoitteena on kasvattaa kansainväliseen rahoitukseen liittyviä kompetensseja koko maakunnassa. Keinoja tämän saavuttamiseksi ovat esimerkiksi Keski-Pohjanmaan liiton aktiivinen tiedotus rahoitusmahdollisuuksista ja hankeneuvonnan tarjoaminen sekä alueen toimijoiden liittyminen mukaan kumppanuuksiin ja verkostoihin entistä aktiivisemmin.

---

² Lähde: Tilastokeskus, Tutkimus- ja kehittämistoiminta (luettu 20.9.2022), https://pxweb2.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_tkke/

5.1 EUROOPAN ALUEELLISEN YHTEISTYÖN OHJELMAT

Euroopan alueellisen yhteistyön (EAY) ohjelmat eli Interreg-ohjelmat ovat osa EU:n alue- ja rakennepolitiikkaa, ja niitä osarahoitetaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR). Interreg-ohjelmilla tuetaan rajat ylittävää rajaseutujen kehittämistä, valtioiden välistä, laajempia alueita kattavaa yhteistyötä sekä koko EU:n kattavaa alueiden välistä yhteistyötä.

Ohjelmakaudella 2021–2027 Keski-Pohjanmaa kuuluu seuraavien Interreg-ohjelmien ohjelma-alueeseen: Interreg Aurora, Interreg Itämeren alue (Baltic Sea Region, BSR), Interreg Pohjoinen periferia ja Arktis (Northern Periphery and Arctic, NPA) sekä Interreg Europe. Lisäksi koko Suomi osallistuu Interreg-ohjelmia tukevaan INTERACT-ohjelmaan, kaupunkiyhteistyötä tukevaan URBACT-ohjelmaan sekä ESPON-tutkimusohjelmaan.

Interreg Aurora

Uuden Aurora-ohjelman neljä toimintalinjaa ovat älykäs ja kestävä kasvu; vihreä ja kestävä siirtymä; koulutus, kulttuuri ja kestävä matkailu; sekä yhteistyön hallinnoinnin parantaminen. Ohjelma-alueeseen kuuluu alueita Pohjois-Suomesta, Pohjois-Ruotsista ja Pohjois-Norjasta sekä saamelaisalueet. Suomessa katetut maakunnat ovat Lappi, Pohjois-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Pohjanmaa sekä Etelä-Pohjanmaa. Hankkeessa tulee olla mukana kumppaneita vähintään kahdesta maasta. EU-maista tuleville hankekumppaneille tukiprosentti on korkeintaan 65 prosenttia, minkä lisäksi suomalaisten kumppaneiden on mahdollista hakea kansallista vastinrahoitusta Lapin liitosta. Rahoitusta voivat hakea erityyppiset toimijat julkisista organisaatioista yrityksiin ja järjestöihin.

Interreg Itämeren alue (Baltic Sea Region)

Ohjelman neljä toimintalinjaa kaudella 2021–2027 ovat innovatiivinen yhteiskunta, vesiviisas yhteiskunta, hiilineutraali yhteiskunta sekä yhteistyön hallinnointi. Ohjelma-alueeseen kuuluu kahdeksan EU-maata Itämeren alueelta sekä Norja. Hanketyyppejä on neljä: tavalliset yhteistyö- ja kehittämishankkeet (core projects), pienet yhteistyö- ja kehittämishankkeet (small projects), projektialustat ja EU:n Itämeren alueen strategian hallinnoinnin tukeminen. Niin kutsutuissa tavallisissa ja pienissä hankkeissa vaatimuksena on vähintään kolme hankekumppania kolmesta eri ohjelmamaasta. Ohjelmasta myönnettävä rahoitus hankkeille on korkeintaan 80 prosenttia, ja suomalaiset toimijat voivat hakea myös kansallista vastinrahoitusta Uudenmaan liitosta. Myös tästä ohjelmasta rahoitusta voivat hakea julkisten toimijoiden lisäksi muun muassa yritykset ja järjestöt.

Interreg Pohjoinen periferia ja Arktis (Northern Periphery and Arctic)

NPA-ohjelman lähtökohtana on ohjelma-aluetta yhdistävät maantieteelliset erityispiirteet, harva asutus ja syrjäisyys EU:n talouskeskuksista, jotka muodostavat perusteen koko alueen yhteistyölle. Ohjelmaan osallistuu alueita Suomesta, Ruotsista, Irlannista ja Norjasta sekä kokonaisuudessaan Islanti, Färsaaret ja Grönlanti. Ohjelman toimintalinjat ovat innovaatiokapasiteetin vahvistaminen, valmiuksien kehittäminen ilmastonmuutokseen sopeutumisessa ja resurssitehokkuudessa sekä yhteistyövalmiuksien parantaminen. Tukiprosentti hankkeille on enintään 65 prosenttia, minkä lisäksi suomalaiset tuensaajat voivat hakea kansallista vastinrahoitusta Lapin liitosta. Hankkeisiin voivat osallistua sekä julkiset että yksityiset toimijat.

Interreg Europe

Ohjelma tukee eurooppalaisten alueiden välisiä yhteistyöhankkeita, ja sen päätavoitteena on parantaa aluekehityspolitiikkaa sekä sen toimeenpanoa kokemusten ja hyvien käytäntöjen jakamisen ja valmiuksien kehittämisen avulla. Muista Interreg-ohjelmista poiketen Interreg Europe on suunnattu pääasiassa aluekehityspolitiikasta vastaaville viranomaisille. Ohjelma-alueeseen kuuluvat kaikki EU-jäsenmaat sekä Norja ja Sveitsi. Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoitus on korkeintaan 80 prosenttia, minkä lisäksi suomalaisten hankekumppaneiden on mahdollista hakea kansallista vastinrahoitusta Lapin liitosta. Tukikelpoisia ovat paikalliset, alueelliset ja kansalliset viranomaiset, julkisoikeudelliset laitokset ja yksityiset voittoa tavoittelemattomat yhteisöt.

5.2 EU-ERILLISOHJELMAT

EU-erillisohjelmiksi tai EU-suorarahoitukseksi kutsutaan rahoitusohjelmia, joissa hankerahoitusta haetaan ja se myönnetään pääsääntöisesti Euroopan komissiosta tai sen alaisista virastoista. Avautuvat haut julkaistaan komission Funding & Tender Opportunities -[portaalisissa](#). Alla on kuvattu lyhyesti muutamia keskeisimpiä ohjelmia.

Horisontti Eurooppa

Horisontti Eurooppa on EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelma, jonka budjetti vuosille 2021–2027 on noin 95,5 miljardia euroa. Ohjelma rakentuu neljästä osasta: huipputason tiede; globaalit haasteet ja Euroopan teollisuuden kilpailukyky; innovatiivinen Eurooppa; sekä osallistumisohjelman laajentaminen ja eurooppalaisen tutkimusalueen (ERA) vahvistaminen. Ohjelman kautta EU rahoittaa mm. tutkijoiden huippututkimusta, koulutusta ja kansainvälistä liikkuvuutta sekä yritysten tuotekehitystä, innovaatioiden skaalautusta ja kansainvälistä kasvua. Horisontti Eurooppa -ohjelman pilarin 3, innovatiivinen Eurooppa, alaiset Euroopan innovaationeuvosto (European Innovation Council, EIC) ja Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti (EIT) tarjoavat erinomaisia mahdollisuuksia myös yrityksille.

Esimerkiksi EIC tarjoaa rahoitusta tutkimustulosten kaupallistamiseen ja skaalaukseen, uusien teknologioiden kehittämiseen sekä pk-yritysten kasvuun ja kansainvälistymiseen. EIC:n Accelerator-välineen kautta startup- ja pk-yritykset voivat saada rahoitusta vaikutuksiltaan merkittävien innovaatioiden kehittämiseen ja skaalaukseen. Tuettavilla innovaatioilla tulisi olla potentiaalia luoda uusia markkinoita tai uudelleen muokata nykyisiä markkinoita. Avustusmuotoiseen rahoitukseen on mahdollista yhdistää pääomamuotoista rahoitusta.

EIT puolestaan pyrkii vahvistamaan eurooppalaisia innovaatioekosysteemejä edistämällä tutkimuksen, innovoinnin ja koulutuksen integroitumista. Se tukee laajojen eurooppalaisten kumppanuuksien, nk. osaamis- ja innovointiyhteisöjen (Knowledge and Innovation Communities, KIC), syntymistä yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten välille. KIC-yhteisöillä on merkittävä rooli yrittäjyyden osaamisen ja kyvykkyyksien kehittämisessä sekä uuden yritystoiminnan hautomana.

Digitaalinen Eurooppa

Ohjelman tarkoituksena on tukea digitaalisten valmiuksien kehittämiseen ja teknologian laajempaan käyttöönottoon liittyviä toimia. Ohjelman viisi keskeistä teemaa ovat suurteholaskenta, tekoäly, kyberturvallisuus, edistyneet digitaaliset taidot sekä digitaalisten valmiuksien paras käyttö ja

yhteentoimivuus. Ohjelmasta rahoitetaan myös eurooppalaisten digitaalisten innovaatiohubien (European Digital Innovation Hubs, EDIH) eli digitaali-innovointikeskittymien toimintaa. Hubit toimivat digi-investointeja ja erityisesti pk-yritysten digitalisaatiota tukevana palvelukeskuksina. Euroopan komissio on valinnut Suomesta neljä EDIH-organisaatiota – yksi valituista on Robocoast EDIH, jonka konsortiossa ovat mukana Centria-ammattikorkeakoulu ja Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Verkkojen Eurooppa (Connecting Europe Facility, CEF)

CEF tarjoaa rahoitusta liikenne-, energia- ja tietoliikenneverkkojen kehittämishankkeiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kohderyhmää ovat energia-, liikenne- ja tietoliikenneverkkojen omistajat ja kehittäjät. Hankkeilla edistetään esimerkiksi puhtaampia liikennemuotoja ja nopeampia laajakaistayhteyksiä sekä helpotetaan uusiutuvan energian käyttöönottoa. Hankkeiden valinnassa painotetaan eurooppalaista lisäarvoa tuovia hankkeita ja puuttuvien yhteyksien rakentamista.

Innovaatorahasto

EU:n innovaatorahasto rahoittaa puhtaiden teknologioiden ja päästöjä vähentävien innovatiivisten ratkaisujen käyttöönottoa ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi ja EU:n globaalin kilpailukyvyyn kasvattamiseksi. Innovaatorahasto keskittyy erittäin innovatiivisiin teknologioihin ja eurooppalaista lisäarvoa tuottaviin suuriin lippulaivahankkeisiin. Päästöjä vähentäviä investointihankkeita rahoitetaan seuraavilla aloilla:

- innovatiiviset vähähiiliset teknologiat ja prosessit energiaintensiivisillä teollisuudenaloilla, mukaan lukien tuotteet, joilla voidaan korvata hiili-intensiivisiä tuotteita
- hiilidioksidin talteenotto ja hyödyntäminen
- hiilensidontaratkaisut
- innovatiiviset uusiutuvan energian ratkaisut
- energian varastointi

Vuosittain järjestetään kaksi hakua: isojen yli 7,5 miljoonan euron hankkeiden haku ja pienten 2,5–7,5 miljoonan euron hankkeiden haku. Tuki kattaa korkeintaan 60 prosenttia investoinnin pääomakustannuksista. Hakijoita voivat olla yksittäiset pk- tai suuryritykset tai konsortiot.

LIFE

EU:n ympäristöön, luonnonsuojeluun ja ilmastotoimiin keskittyvä LIFE-ohjelma rahoittaa ympäristöön ja luonnon monimuotoisuuteen, kiertotalouteen, ilmastomuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen sekä puhtaaseen energiaan siirtymiseen liittyviä hankkeita. Rahoitettavat hankkeet keskittyvät usein uusien teknologioiden ja käytäntöjen pilotointiin tai demonstrointiin. Perinteisissä LIFE-hankkeissa EU-rahoitus on tyypillisesti 60 prosenttia, luontohankkeissa rahoitusprosentti voi olla 75 ja puhtaaseen energiaan siirtymiseen liittyvissä hankkeissa jopa 95 prosenttia. Kaudella 2021–2027 ohjelman budjetti on noin 5,4 miljardia euroa.

Luova Eurooppa

Ohjelmasta tuetaan hankkeita muun muassa musiikin, kulttuuriperinnön, esittävien taiteiden ja kirjallisuuden aloilla sekä audiovisuaalialalla. Ohjelma sisältää lisäksi liikkuvuusohjelman, joka tarjoaa kulttuurialan ammattilaisille, taiteilijoille ja luovan työn tekijöille mahdollisuuksia osallistua kansainvälisiin yhteistyöprojekteihin tai lähteä ulkomaille kehittämään ammatillista osaamistaan.

Erasmus+

Erasmus+ on EU:n koulutuksen, nuorisoalan ja urheilun ohjelma. Se tarjoaa nuorille, opiskelijoille ja aikuisille mahdollisuuksia kansainvälistymiseen ja rahoitusta opiskeluun tai harjoitteluun ulkomailla. Lisäksi ohjelma tarjoaa oppilaitoksille ja muille organisaatioille mahdollisuuden tehdä yhteistyötä kansainvälisten kumppanien kanssa. Vuosina 2021–2027 ohjelman painopisteitä ovat osallisuus, vihreys ja digitaalisuus. Yhtenä ohjelman tavoitteena on vahvistaa eurooppalaista identiteettiä ja aktiivista kansalaisuutta.

Euroopan solidaarisuusjoukot

Ohjelma rahoittaa muun muassa vapaaehtoistoimintaa, nuorten omia solidaarisuushankkeita sekä humanitaarisen avun vapaaehtoisjoukkoja. Toimintaan voivat osallistua 18–30-vuotiaat nuoret ja organisaatiot, jotka haluavat toimia solidaarisemman yhteiskunnan hyväksi. Hankkeisiin voivat hakea avustusta Euroopan solidaarisuusjoukoista sekä julkiset että yksityiset organisaatiot, joiden toiminta sopii ohjelman tavoitteisiin ja arvoihin. Rahoitusta voidaan myöntää vain voittoa tavoittelemattomiin toimintoihin.

6. KANSAINVÄLISTYMISSTRATEGIAN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisstrategiaa 2030 toteutetaan tiiviissä yhteistyössä maakunnan sidosryhmien kanssa. Strategian toimeenpano edellyttää laajaa yhteistyötä ja koordinoitua maakunnan eri toimijoiden välillä. Toiminnan koordinointi on tärkeää tavoitteiden saavuttamisen ja seurattavuuden näkökulmasta, ja siksi tavoitteena on perustaa vuoden 2023 alussa maakunnallinen kansainvälistymistä edistävä työryhmä. Kv-koordinaatioryhmä määrittää tarkemmat toimenpiteet ja niiden vastuutahot kansainvälistymisstrategian toteuttamiseksi. Strategian toteutumista seurataan säännöllisesti sekä laadullisesti että määrällisin indikaattorein. Tehtyjen toimenpiteiden vaikuttavuutta ja riittävyyttä tarkastellaan kahden vuoden välein. Strategian toimeenpanon ja seurannan lisäksi kv-koordinaatioryhmän tehtävänä on kehittää ja koordinoida maakunnan toimijoiden välistä kansainvälisyyteen liittyvää yhteistyötä sekä toimia tiedonvaihdon alustana.

Keski-Pohjanmaan kansainvälistymisstrategian 2030 seurantamittarit:

Kansainvälinen kauppa ja investoinnit	Lähde
Kv-yritysten ja investointien sijoittuminen maakuntaan	Business Finland
Vienti, milj. € (tavaravienti)	Tilastokeskus, Tulli
Viennin osuus BKT:stä %	Tilastokeskus
Liikkuvuus ja maahanmuutto	
Kv-opiskelijoiden määrä oppilaitoksissa	Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen; oppilaitokset
Kv-opiskelijoiden työllistyminen maakuntaan valmistumisen jälkeen	Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen
Vaihtoon lähteneiden opiskelijoiden määrä oppilaitoksissa	Oppilaitokset
Asukaspuhjan muutokset (vieraskielisten määrä)	Tilastokeskus
Matkailun yöpymiset ja matkailijoiden määrä	Visit Finland, Tilastokeskus
Kansainvälinen hankerahoitus	
Interreg-hankkeiden määrä ja saatu rahoitus	Interreg-ohjelmat
EU-erillisohjelmien rahoittamien hankkeiden määrä ja saatu rahoitus ³	Horizon Dashboard, Business Finland, Cordis

³ Keskipohjalaisille toimijoille kohdentuneesta EU-erillisohjelmien rahoituksesta voi olla hankalaa saada tarkkoja tietoja, sillä esimerkiksi Kokkolan yliopistokeskuksen toteuttamat hankkeet saatetaan kirjata jonkin kolmesta taustayliopistosta saamaksi rahoitukseksi.

7. LISÄTIEDON LÄHTEITÄ

Itä- ja Pohjois-Suomen EU-toimisto Brysselissä:

- [Verkkosivut](#)
- Toimiston laatima rahoitusopas hanketoimijoille: [Itä- ja Pohjois-Suomen EU-rahoitusopas](#)

Lisätietoa Interreg-ohjelmista:

- [Interreg Aurora](#)
- [Interreg Baltic Sea Region](#)
- [Interreg Northern Periphery and Arctic](#)
- [Interreg Europe](#)
- [Interreg-ohjelmien kansallinen vastinrahoitus 2021–2027](#)

Lisätietoa EU-erillisohjelmista:

- Funding & Tender Opportunities -[portaali](#)
- [Horisontti Eurooppa](#)
- [Euroopan innovaationeuvosto \(EIC\)](#)
- [Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutti \(EIT\)](#)
- [Digitaalinen Eurooppa](#)
- [Verkkojen Eurooppa](#)
- [Innovaatorahasto](#)
- [LIFE](#)
- [Luova Eurooppa](#)
- [Erasmus+](#)
- [Euroopan solidaarisuusjoukot](#)

Kansalliset palvelut:

- [EU-rahoitusneuvonta](#)
- [EUTI](#), EU:n tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmien yhteystoimisto
- Horisontti Eurooppa -ohjelman kansalliset [NCP-yhteyshenkilöt](#)
- Suomen edustajat ja asiantuntijajäsenet [Horisontti Eurooppa -ohjelmakomiteoissa](#)
- [EU-verkosto-pelikirja](#)